

GOSPODARKA

– podstawowe aspekty zawarte w:

*Raportie diagnostycznym na temat współpracy transgranicznej
Województwa Śląskiego i Samorządowego Kraju Żylińskiego
(listopad 2011)*

1. Potencjał gospodarczy - PKB

Wartość PKB w województwie śląskim w latach 1995-2008 uległa ponad trzykrotnemu zwiększeniu (329%) w ujęciu cen bieżących. W tym samym okresie tak kalkulowany PKB Polski zwiększył się niemal 4-ro krotnie (tj. o 378%) - por tabela 1. Niemniej, w ujęciu realnym cen z 1995 roku, a także po ich konwersji na wartości EURO¹ wzrost PKB województwa śląskiego wyniósł 77% (tj. z 12 066,71 mln EUR do 21 328,84 mln EUR). Przeciętne tempo wzrostu PKB regionu wyniosło w tym okresie 4,5%. Należy zwrócić uwagę, iż w ujęciu realnym cen z 1995 roku, PKB Polski rósł szybciej tj. o 5,6% rocznie z 79 778,09 mln EUR do 161 975,68 mln EUR (wzrost o 203%).

Co istotne tak wysokie tempo wzrostu PKB - zarówno województwa śląskiego jak i całego kraju - jest po części wynikiem wysokiego kursu średniego złotego w relacji do EURO w 2008 roku². Silny złoty w tym okresie powodował relatywny wzrost wartości PKB wyrażonego w EURO³. W ujęciu realnym cen z 1995 roku kalkulowanych w PLN dynamika PKB w województwie śląskim wyniosła „zaledwie” 3,0%⁴, zaś w dynamika PKB liczonego dla całego kraju kształtowała się na poziomie 4,1%.

Istotny z punktu widzenia skali potencjału gospodarczego województwa śląskiego, jest udział PKB regionu w PKB Polski. W latach 1995-2008 udział PKB województwa śląskiego w PKB kraju spadł z ponad 15,1% do niecałych 13,2%. Największy spadek udziału PKB województwa w PKB Polski nastąpił na przełomie lat 1995-2000, tj. podczas intensyfikacji restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych związanych z górnictwem i hutnictwem.

Tabela 1. PKB województwa śląskiego i Polski w latach 1995-2008 [mln EUR]

Kategoria	1995	2000	2005	2008	Wzrost 2008/1995	Tempo roczne
Woj. śląskie (WSL) - ceny bieżące	12 066,71	24 961,11	32 404,73	47 758,63	396%	11,2%
Woj. śląskie (WSL) - ujęcie realne 1995 = 100	12 066,71	13 718,16	15 611,22	21 328,84	177%	4,5%
Woj. śląskie (WSL) - ujęcie realne 1995 = 100 (mln PLN)	51 006,00	55 023,53	62 841,40	75 005,01	147%	3,0%
Polska (PL) - ceny bieżące	79 778,09	193 065,82	244 274,36	362 688,96	455%	12,4%
Polska (PL) - ujęcie realne 1995 =	79 778,09	106 105,36	117 680,99	161 975,68	203%	5,6%

¹ tj. według średniego rocznego kursu NBP.

² tj. 1 EUR = 3,5166 PLN

³ tym samym relatywnie szybszy przyrost PKB w relacji do okresu poprzedniego.

⁴ w latach 1995-2008

100						
Polska (PL) - ujęcie realne 1995 = 100 (mln PLN)	337 222,00	425 588,61	473 713,04	569 603,66	169%	4,1%
Udział PKB WSL w PKB PL	15,1%	12,9%	13,3%	13,2%	87%	-1,1%

Źródło: obliczenia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS i NBP.

Wartość PKB Kraju Żylińskiego kalkulowana w cenach bieżących (w EURO) w latach 1995-2008 wzrosła o 376%. Wzrost PKB Słowacji liczony w ten sam sposób wyniósł 347%. W ujęciu realnym cen z 1995 roku, PKB Kraju Żylińskiego powiększył się o 172% z 1 999,72 mln EUR do 3 445,83 mln EUR - zaś całej Słowacji o 159% tj. z 19 319,00 mln EUR do 30 741,61 mln EUR. Oznacza to, iż Kraj Żyliński powiększał wartość regionalnego PKB w latach 1995-2008 w tempie 4,3% rocznie, podczas gdy na Słowacji przeciętny roczny wzrost w tym okresie wyniósł 3,6% (por. tabela 2). Z punktu widzenia skali potencjału gospodarczego Kraju Żylińskiego w relacji do gospodarki Słowacji istotny jest także fakt, iż udział regionu w tworzeniu PKB państwa zwiększył się w latach 1995-2008 z 10,4% do 11,2%.

Tabela 2. PKB Kraju Żylińskiego i Słowacji w latach 1995-2008 [mln EUR]

Kategoria	1995	2000	2005	2008	Wzrost 2008/1995	Tempo roczne
Kraj Żyliński (KZ) - ceny bieżące	1 999,72	3 278,91	5 234,89	7 510,85	376%	10,7%
Kraj Żyliński (KZ) - ujęcie realne 1995 = 100	1 999,72	2 236,59	2 701,47	3 445,83	172%	4,3%
Słowacja (SK) - ceny bieżące	19 319,00	31 177,08	49 314,22	67 007,27	347%	10,0%
Słowacja (SK) - ujęcie realne 1995 = 100	19 319,00	21 266,39	25 448,70	30 741,61	159%	3,6%
Udział KZ/SK	10,4%	10,5%	10,6%	11,2%	108%	0,6%

Źródło: Databaza regionalnej statystyki. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Różnice zarówno w wielkości jak i dynamice rozwoju obu regionów można także zauważyć w **poziomie PKB per capita** (por. tabela 3), który w ujęciu realnym cen z 1995 roku wyrażonych w EURO jest w całym analizowanym okresie⁵ wyższy w Kraju Żylińskim. W regionie tym wartość PKB per capita rośnie w latach 1995-2008 z 2 918 EUR/mieszkańca do poziomu 4 948 EUR/mieszkańca, tj. o 70% - przy średniorocznym tempie wzrostu 4,1%. W województwie śląskim tak ujęty PKB per capita, w tym samym okresie, wzrósł o 86% tj. z 2 466 EUR/mieszkańca do 4 586 EUR/mieszkańca. Szybszy średnioroczny wzrost PKB per capita w województwie śląskim w relacji do Kraju Żylińskiego (średnioroczne tempo wzrostu na poziomie 4,9%) oznaczał zmniejszenie się różnicowań regionalnych w PKB per capita ze 1,18 do 1,08⁶.

Tabela 3. PKB per capita województwa śląskiego i Kraju Żylińskiego w latach 1995-2008 [mln EUR]

Kategoria	1995	2000	2005	2008	Wzrost 2008/1995	Tempo roczne
Woj. śląskie (WSL) - ujęcie realne 1995 = 100	2 466	2 881	3 327	4 586	186%	4,9%
Kraj Żyliński (KC) - ujęcie realne 1995 = 100	2 918	3 223	3 888	4 948	170%	4,1%
Zróżnicowania regionalne (PKB MAX / PKB MIN)	1,18	1,12	1,17	1,08	-	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databaza regionalnej statystyki. Štatistický úrad Slovenskej republiky

⁵ tj. w latach 1995-2008

⁶ Zróżnicowanie regionalne liczone jako iloraz wartości maksymalnej PKB per capita do wartości minimalnej per capita.

+ porównanie do PKB Polski per capita / PKB Słowacji per capita / średniego EU27

W przypadku województwa śląskiego należy jednak zauważyć, iż liczony w ten sposób PKB per capita, szczególnie w 2008 roku wykazuje wysoki wzrost w relacji do roku 2005. Poza czynnikami gospodarczymi na ten relatywnie wysoki wzrost wpływa także: umocnienie złotego. Umocnienie złotego w 2008 roku w relacji do EURO⁷ spowodowało, iż PKB per capita w województwie śląskim kalkulowany w EURO wykazywał relatywnie wyższą wartość, niż ta liczona w EURO w latach poprzednich⁸.

Konkurencyjność województwa śląskiego mierzona wielkością PKB regionu w relacji do pozostałych województw w Polsce w latach 1995-2008 uległa osłabieniu. Ta niekorzystna tendencja - tj. słabej dynamiki PKB regionu w relacji do dynamiki PKB kraju - jest szczególnie widoczna w przypadku gdy porównamy województwo śląskie do innych regionów Polski (por. tabela 4).

Tabela 4. PKB według województw w Polsce w latach 1995-2008 (ceny realne z 1995 r.)

Województwa	PKB (mln PLN)	Udział (%)	PKB (mln PLN)	Udział (%)	Wzrost udziału	Tempo roczne wzrostu
	1995		2008			
Dolnośląskie	27 433	8,0%	46 238	8,1%	0,1%	4,1%
Kujawsko-pomorskie	18 244	5,0%	26 695	4,7%	-0,3%	3,0%
Lubelskie	15 347	5,0%	22 434	3,9%	-1,1%	3,0%
Lubuskie	8 686	3,0%	12 932	2,3%	-0,7%	3,1%
Łódzkie	21 398	6,0%	35 485	6,2%	0,2%	4,0%
Małopolskie	24 394	7,0%	42 333	7,4%	0,4%	4,3%
Mazowieckie	56 507	17,0%	122 431	21,5%	4,5%	6,1%
Opolskie	9 356	3,0%	13 113	2,3%	-0,7%	2,6%
Podkarpackie	14 028	4,0%	21 638	3,8%	-0,2%	3,4%
Podlaskie	8 238	2,0%	13 007	2,3%	0,3%	3,6%
Pomorskie	19 198	6,0%	31 412	5,5%	-0,5%	3,9%
Śląskie	51 006	15,1%	75 005	13,2%	-1,9%	3,0%
Świętokrzyskie	9 144	3,0%	15 223	2,7%	-0,3%	4,0%
Warmińsko-mazurskie	10 167	3,0%	15 807	2,8%	-0,2%	3,5%
Wielkopolskie	28 601	8,0%	52 909	9,3%	1,3%	4,8%
Zachodniopomorskie	15 476	5,0%	22 943	4,0%	-1,0%	3,1%
Polska	337 223	100%	569 604	100%	0,0%	4,1%
Zróżnicowania regionalne (PKB MAX / PKB MIN)	6,9	-	9,5	-	-	-

Źródło: obliczenia na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS, NBP.

Najszybciej pod względem wartości PKB w analizowanym okresie rozwijało się województwo mazowieckie (roczne tempo wzrostu: 6,1%) powiększając udział w tworzeniu PKB kraju z 17,0% w 1995 do 21,5% w 2008 roku. W tym samym okresie udział PKB województwa śląskiego spadł z 15,1% w 1995 do 13,2%. Obok województwa mazowieckiego, do regionów, których roczne tempo wzrostu PKB w latach 1995-2008 było wysokie zaliczają się województwa: wielkopolskie (tempo wzrostu: 4,8%), małopolskie

⁷ W 2008 roku kurs 1 EURO = 3,5166 PLN

⁸ Kiedy kurs EURO do PLN kształtował się na poziomie ok. 4 PLN za 1 EURO. Jeśli wartość EURO do PLN kształtowała by się na podobnym poziomie (tj. ok. 4 PLN za 1 EURO) w 2008 roku, tj. jak w latach 1995-2005, to tak ujęte PKB per capita w województwie śląskim wyniosłoby ok. 4000 EUR/mieszkańca. Zróżnicowania regionalne w wartości PKB per capita pomiędzy Krajem Żylińskim a województwem śląskim wzrosłyby do 1,23. Średnioroczne tempo wzrostu PKB per capita w województwie śląskim spadłoby z 4,9% do 3,8%.

(tempo wzrostu: 4,3%). Wszystkie z wskazanych województw tj.: małopolskie, mazowieckie, śląskie i wielkopolskie tworzą ponad połowę PKB Polski.

Analiza wartości PKB wytworzonego przez regiony Polski wskazuje także na zwiększające się dysproporcje w rozwoju regionów (por. tabela 4). W 1995 roku relacja pomiędzy wartością bezwzględną PKB wytworzonego w województwie mazowieckim (największa wartość) a wartością PKB wytworzonego w województwie podlaskim (najmniejsza wartość PKB) wynosiła: 6,9. W 2008 roku relacja pomiędzy PKB województwa mazowieckiego (największa wartość PKB) a województwa lubuskiego (najmniejsza wartość PKB) już 9,5. Spadek rangi i gospodarczego znaczenia województwa śląskiego, mierzony w ten sposób wskazuje, iż relacja PKB województwa mazowieckiego do PKB województwa śląskiego w 1995 roku wynosiła: 1,1. Natomiast w 2008 roku było to już: 1,6. Okazuje się zatem, iż w pierwszych latach transformacji gospodarki śląskiej jej potencjał był porównywalny

z potencjałem najbogatszego regionu kraju, tj. województwa mazowieckiego. Niemniej na przestrzeni badanego okresu potencjał ten uległ znacznemu osłabieniu.

Konkurencyjność Kraju Żylińskiego ujęta dla kategorii PKB regionu w odniesieniu do pozostałych krajów Republiki Słowackiej w latach 1995-2008 uległa istotnemu wzmocnieniu. Ta korzystna tendencja - tj. wysokiej dynamiki PKB regionu jest widoczna zarówno w porównaniu do dynamiki PKB Słowacji jak i pozostałych jej regionów. (por. tabela 5).

Tabela 5. PKB według krajów na Słowacji w latach 1995-2008 (ceny realne z 1995 r.)

Kraje	PKB (mln EUR)	Udział (%)	PKB (mln EUR)	Udział (%)	Wzrost udziału	Tempo roczne
	1995		2008			
Bratislavský kraj	4 764	24,7%	8 045	26,2%	1,5%	4,1%
Trnavský kraj	2 164	11,2%	3 644	11,9%	0,7%	4,1%
Trenčiansky kraj	2 052	10,6%	3 095	10,1%	-0,6%	3,2%
Nitriansky kraj	2 206	11,4%	3 405	11,1%	-0,3%	3,4%
Žilinský kraj	2 000	10,4%	3 446	11,2%	0,9%	4,3%
Banskobystrický kraj	1 980	10,2%	2 804	9,1%	-1,1%	2,7%
Prešovský kraj	1 785	9,2%	2 680	8,7%	-0,5%	3,2%
Košický kraj	2 368	12,3%	3 622	11,8%	-0,5%	3,3%
Slovenská republika	19 319	100,0%	30 742	100,0%	0,0%	3,6%
Zróżnicowania	2,7	-	3,0	-	-	-

Źródło: Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Najszybciej pod względem wartości PKB w analizowanym okresie rozwijał się Kraj Żyliński (roczne tempo wzrostu: 4,3%) powiększając udział w tworzeniu PKB kraju z 10,4% w 1995 do 11,2% w 2008 roku. Wyższym niż przeciętne dla Słowacji tempo wzrostu PKB cechowały się tylko takie regiony Słowacji jak: Bratisławski i Tranvsky (w obu przypadkach roczne tempo wzrostu wyniosło 4,1%). Te trzy regiony Słowacji, tj. Bratisławski, Tranavsky oraz Żyliński tworzą niemal połowę PKB Słowacji (49,2%). Szybki wzrost gospodarczy kraju żylińskiego jest konsekwencją dynamicznego napływu inwestycji zagranicznych, głównie w branży produkcji przemysłowej, tj. motoryzacyjnej, maszynowej i elektrotechnicznej (por. pkt. 1.4)

Analiza wartości PKB wytworzonego przez regiony Słowacji wskazuje również na rosnące - aczkolwiek w mniejszym stopniu niż w Polsce - dysproporcje w rozwoju gospodarczym regionów (por. tabela 5). W 1995 roku relacja pomiędzy wartością bezwzględną PKB wytworzonego w Kraju Bratisławskim (największa wartość) a wartością PKB wytworzonego w Kraju Prešovský'm (najmniejsza wartość PKB) wynosiła: 2,7. W 2008

roku relacja pomiędzy PKB Kraju Bratysławskiego (największa wartość PKB) a Kraju Prešovský'ego (najmniejsza wartość PKB) wyniosła 3,0. Wzrost rangi i znaczenia gospodarczego Kraju Žylińskiego, ujęty w ten sposób wskazuje, iż relacja PKB Kraju Bratysławskiego do PKB Kraju Žylińskiego spadła z 2,4 w 1995 roku do 2,3 w 2008 roku.

2. Struktura gospodarcza według wartości dodanej

Analiza **przesunięć struktury branżowej gospodarki** w województwie śląskim⁹, wskazuje, iż w latach 1995-2008, w zasadzie udział wszystkich - z wyjątkiem dwóch - rodzajów działalności gospodarczych w wytwarzaniu wartości dodanej brutto regionu nie uległ znaczącym zmianom¹⁰. Dwie branże, których udział w tworzeniu wartości dodanej regionu uległ znaczącym przesunięciom to: górnictwo oraz pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe. Udział górnictwa w tworzeniu wartości dodanej regionu spadł na przestrzeni lat 1995-2008 o 6,5%, podczas gdy tego rodzaju udział dla pośrednictwa nieruchomości i usług bankowych wzrósł o 4,4%. Obecnie największy udział w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto województwa śląskiego posiadają takie branże jak: produkcja przemysłowa (21,5%), handel hurtowy i detaliczny (18,1%) oraz pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe (14,4%). Nadal znaczący jest w tej strukturze udział górnictwa (9%).

Tabela 6. Struktura gospodarcza województwa śląskiego i Kraju Žylińskiego jej zmiany wyznaczone na podstawie udziału poszczególnych działalności gospodarczych w tworzeniu wartości dodanej brutto regionów

Rodzaj działalności gospodarczej	Udział działalności gospodarczych w tworzeniu wartości dodanej brutto					
	Województwo śląskie			Kraj Žyliński		
	1995	2008	zmiana	% 1995	% 2008	zmiana
Rolnictwo i rybołówstwo	2,4%	1,0%	-1,4%	5,9%	2,7%	-3,2%
Górnictwo, pozyskiwanie kopalin	15,4%	9,0%	-6,5%	0,3%	0,2%	-0,1%
Produkcja przemysłowa	20,0%	21,5%	1,5%	30,5%	26,6%	-4,0%
Wytwarzanie energii, zaopatrzenie w wodę, gaz	4,1%	2,7%	-1,4%	2,2%	4,3%	2,1%
Budownictwo	7,8%	7,0%	-0,8%	6,1%	15,9%	9,8%
Handel hurtowy i detaliczny	17,0%	18,1%	1,1%	12,3%	14,7%	2,5%
Hotele i restauracje	0,9%	1,2%	0,2%	2,0%	1,4%	-0,6%
Transport i składowanie	6,1%	5,5%	-0,6%	10,7%	6,1%	-4,6%
Usługi finansowe	2,2%	3,6%	1,4%	3,8%	2,6%	-1,1%
Pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe	10,0%	14,4%	4,4%	12,2%	11,7%	-0,4%
Administracja publiczna	3,9%	4,6%	0,7%	3,7%	3,8%	0,2%
Edukacja - szkolnictwo	3,8%	3,9%	0,2%	4,2%	3,7%	-0,5%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2,5%	3,8%	1,2%	4,4%	3,8%	-0,7%
Usługi komunalne i inne	3,9%	3,8%	-0,1%	1,8%	2,6%	0,7%
RAZEM	100%	100%	-	100%	100%	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

⁹ Wyznaczonej na podstawie udziału poszczególnych działalności gospodarczych w tworzeniu wartości dodanej brutto

¹⁰ W przypadku tych działalności gospodarczych zmiany ich udziału w wytwarzaniu wartości dodanej brutto województwa śląskiego wahały się od: - 1,4% do + 1,5%.

Większą dynamiką zmian cechowała się struktura gospodarcza wyznaczona wielkością wartości dodanej brutto Kraju Żylińskiego¹¹. Największe zmiany wśród działalności gospodarczych wytwarzających wartość dodaną brutto w Kraju Żylińskim w latach 1995-2008 dotyczyły: budownictwa (wzrost udziału o 10%), transportu i składowania (spadek udziału o 5%), produkcji przemysłowej (spadek udziału o 4%), rolnictwa (spadek udziału o 3%). Do największych branż, z punktu widzenia udziału w wytwarzaniu wartości dodanej brutto w 2008 roku zaliczały się: produkcja przemysłowa (27%), budownictwo (16%), handel hurtowy i detaliczny (15%) oraz pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe (12%). Rangę w strukturze gospodarczej Kraju Żylińskiego - odnoszoną do udziału w wytwarzaniu wartości dodanej brutto - utraciła branża związana z transportem i składowaniem (spadek udziału z 11% do 6%).

Istotne różnice w tendencjach rozwojowych województwa śląskiego oraz Kraju Żylińskiego mogą być także dostrzeżone w syntetycznym ujęciu **wartości dodanej wypracowanej przez główne sektory gospodarki** tj. rolnictwo, przemysł oraz usługi. Jak pokazano w tabeli 7 w przypadku obu regionów na przestrzeni lat 1995-2008 wystąpiły istotne różnice w strukturze wartości dodanej.

Województwo śląskie odnotowało spadek udziału przemysłu w tworzeniu wartości dodanej 47,31% do 40,10%, tj. o 7,21% (co wiązało się z procesami restrukturyzacji przemysłów tradycyjnych). Niemal identycznej skali zmiana w sektorze przemysłu - choć o przeciwnym w relacji do województwa śląskiego charakterze - dokonała się w Kraju Żylińskim. Udział sektora przemysłu w tworzeniu wartości dodanej Kraju Żylińskiego powiększył się o 7,84% tj. z 39,12% do 46,96% (co wiązało się z lokalizacją między innymi inwestycji w sektorze motoryzacyjnym, a także rozwojem branży budowlanej).

Podobne zmiany choć o przeciwnym charakterze dotyczą również sektora usług. Udział sektora usługowego w tworzeniu wartości dodanej wzrósł w województwie śląskim z poziomu nieco ponad 50% do niemal 59%. W Kraju Żylińskim udział sektora usług w latach 1995-2008 w tworzeniu wartości dodanej uległ zmniejszeniu o 4,6% z niemal 55% do nieco ponad 50%.

Tabela 7. Główne sektory gospodarki w województwie śląskim i Kraju Żylińskim w 1995 i 2008 roku (udział w tworzeniu wartości dodanej brutto)

Sektory	Województwo śląskie			Kraj Żyliński		
	1995	2008	zmiana	1995	2008	zmiana
Rolnictwo*	2,38%	1,00%	-1,38%	5,91%	2,67%	-3,24%
Przemysł**	47,31%	40,10%	-7,21%	39,12%	46,96%	7,84%
Usługi***	50,31%	58,90%	8,59%	54,97%	50,37%	-4,60%

*rolnictwo obejmuje: rolnictwo i rybołówstwo (por. tabela 6 i 7)

**produkcja obejmuje: górnictwo, produkcja, wytwarzanie energii, zaopatrzenie w wodę i gaz, budownictwo, (por. tabela 6 i 7)

***usługi obejmują: handel hurtowy i detaliczny, hotele i restauracje, transport, usługi finansowe, pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe, administracja publiczna, edukacja, opieka zdrowotna pomoc społeczna, usługi komunalne, gospodarstwa domowe zatrudniające osoby

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

3. Inwestycje

Kształtowanie się wartości PKB regionu w dużym stopniu jest uzależnione od wielkości i rodzaju inwestycji. Pod tym względem nakłady inwestycyjne ponoszone przez sektor publiczny i prywatny w województwie śląskim w latach 1995-2008 stanowiły ok. 12%

¹¹ Pod względem liczby działalności gospodarczych których dotyczyły zmiany, a także procentowej skali zmian w relacji do województwa śląskiego.

wszystkich nakładów inwestycyjnych ponoszonych w Polsce. Na podobnym poziomie kształtowała się wartość nakładów inwestycyjnych ponoszonych w Kraju Żylińskim w relacji do ich wartości na Słowacji (w 2008 roku udział ten wyniósł 11,3%).

Różnice pomiędzy analizowanymi regionami w strukturze nakładów inwestycyjnych dotyczą między innymi sektorów gospodarki, w których nakłady były ponoszone. W przypadku Kraju Żylińskiego w latach 1995-2008 zmniejszeniu uległ udział nakładów inwestycyjnych w sektorze usług z 54,15% do 48,47%. Wzrósł natomiast udział nakładów ponoszonych w sektorze przemysłu z 43,11% w 1995 roku do 47,73% w 2008 roku. W województwie śląskim sytuacja przedstawiała się odmiennie. Wzrostowi uległ udział nakładów inwestycyjnych w usługach z 37,18% do 43,12%, spadkowi natomiast udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle z 53,14% do 47,30% (por. tabela 8).

Tabela 8. Struktura nakładów inwestycyjnych w województwie śląskim i Kraju Żylińskim według głównych sektorów gospodarki w latach 1995 i 2008.

Kategoria	Udział inwestycji w WSL w relacji do inwestycji w PL w 1995	Udział inwestycji w WSL w relacji do inwestycji w PL w 2008	Udział inwestycji w WSL w relacji do inwestycji w PL w 2009	Udział inwestycji w KZ w relacji do inwestycji na SK w 1995	Udział inwestycji w KZ w relacji do inwestycji na SK w 2008
Rolnictwo	9,68%	8,58%	b.d.	2,74%	3,80%
Przemysł	53,14%	48,30%	b.d.	43,11%	47,73%
Usługi	37,18%	43,12%	b.d.	54,15%	48,47%
Udział nakładów inwestycyjnych w regionie w relacji do całkowitych nakładach inwestycyjnych danego kraju	12,6%	12,0%	13,0%	11,5%	11,3%

*rolnictwo obejmuje: rolnictwo i rybołówstwo (por. tabela 6 i 7)

**produkcja obejmuje: górnictwo, produkcja, wytwarzanie energii, zaopatrzenie w wodę i gaz, budownictwo, (por. tabela 6 i 7)

***usługi obejmują: handel hurtowy i detaliczny, hotele i restauracje, transport, usługi finansowe, pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe, administracja publiczna, edukacja, opieka zdrowotna pomoc społeczna, usługi komunalne, gospodarstwa domowe zatrudniające osoby

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, NBP, Databáza regionálnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Szczegółowa analiza nakładów inwestycyjnych (por. tabela 9) w obu regionach pokazuje, iż w przypadku województwa śląskiego w latach 1995-2008 nastąpiło branżowe przesunięcie wielkości nakładów inwestycyjnych. Nakłady inwestycyjne w 1995 roku były ponoszone głównie w branżach związanych z górnictwem, produkcją przemysłową oraz usługami finansowymi. W 2008 roku nadal wysoką pozycję pod względem wielkości nakładów inwestycyjnych utrzymało górnictwo oraz usługi finansowe. Niemniej na kolejnych miejscach pod względem wielkości inwestycji znalazły się budownictwo oraz pośrednictwo nieruchomości wraz z usługami biznesowymi. To ostatnia z branż w okresie 1995-2008 cechowała się dodatkowo najwyższym rocznym tempem wzrostu nakładów inwestycyjnych wynoszącym 16%.

W latach 1995-2008 roku w Kraju Żylińskim, w porównaniu z województwem śląskim nie nastąpiły znaczące przesunięcia w strukturze nakładów inwestycyjnych. Zarówno w roku 1995 jak i 2008 cztery branże, których udział w nakładach inwestycyjnych był wysoki to: produkcja przemysłowa, wytwarzanie energii wraz z zaopatrzeniem w wodę i dostarczanie gazu, transport i składowanie oraz pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe. Największą dynamiką przyrostu nakładów inwestycyjnych cechowała się z kolei branża związana z opieką zdrowotną i pomocą społeczną (roczne tempo wzrostu: 12%). W kilku branżach nastąpił także istotny spadek nakładów inwestycyjnych. Są to: górnictwo wraz

z pozyskiwaniem kopalin (-9%), usługi finansowe (-8%) oraz edukacja - szkolnictwo (-5%) - por. tabela 9.

Porównując bezpośrednio wielkość nakładów inwestycyjnych w obu analizowanych regionach w 2008 roku należy zwrócić uwagę, iż wartość nakładów inwestycyjnych w ujęciu bezwzględny w województwie śląskim była ponad 5-krotnie wyższa niż w Kraju Żylińskim.

Tabela 9. Nakłady inwestycyjne w województwie śląskim i Kraju Żylińskim według rodzajów działalności gospodarczej w 1995 i 2008 roku

Rodzaj działalności gospodarczej	Województwo śląskie					Kraj Żyliński				
	1995 Nakłady inwestycyjne w mln PLN	Struktura %	2008 Nakłady inwestycyjne w mln PLN (ujęcie realne wg cen z 1995)	Struktura %	Tempo roczne	1995 Nakłady inwestycyjne w mln EUR	Struktura %	2008 Nakłady inwestycyjne w mln EUR (ujęcie realne wg cen z 1995)	Struktura %	Tempo roczne
Rolnictwo i rybołówstwo	731	9,7%	1 304	8,6%	5%	14,8	2,7%	31,6	3,8%	6%
Górnictwo, pozyskiwanie kopalin	2 030	26,9%	3 927	25,8%	5%	7,5	1,4%	2,2	0,3%	-9%
Produkcja przemysłowa	1 067	14,1%	1 161	7,6%	1%	135,4	25,2%	264,8	31,8%	5%
Wytwarzanie energii, zaopatrzenie w wodę, gaz	292	3,9%	602	4,0%	6%	60,3	11,2%	96,1	11,6%	4%
Budownictwo	625	8,3%	1 647	10,8%	8%	28,9	5,4%	34,0	4,1%	1%
Handel hurtowy i detaliczny	54	0,7%	102	0,7%	5%	37,0	6,9%	56,1	6,7%	3%
Hotele i restauracje	600	7,9%	702	4,6%	1%	3,3	0,6%	7,8	0,9%	7%
Transport i składowanie	230	3,0%	176	1,2%	-2%	89,4	16,6%	135,5	16,3%	3%
Usługi finansowe	1 001	13,3%	2 477	16,3%	7%	34,6	6,4%	12,2	1,5%	-8%
Pośrednictwo nieruchomości i usługi biznesowe	226	3,0%	1 566	10,3%	16%	91,1	16,9%	129,3	15,5%	3%
Administracja publiczna	151	2,0%	301	2,0%	5%	25,8	4,8%	44,2	5,3%	4%
Edukacja - szkolnictwo	211	2,8%	302	2,0%	3%	7,2	1,3%	3,6	0,4%	-5%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	335	4,4%	924	6,1%	8%	3,2	0,6%	14,6	1,8%	12%
RAZEM	7 553	100%	15 192	100,0%	6%	538,2	100,0%	831,9	100,0%	3%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

4. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) postrzegane są często jako czynnik dynamizujący procesy restrukturyzacji i rozwoju gospodarek miast oraz regionów. BIZ to nie tylko forma finansowych transferów, ale także wiedzy i standardów biznesowych. Inwestycje zagraniczne sprzyjają także tworzeniu powiązań kooperacyjnych z lokalnymi przedsiębiorcami oraz kreują technologiczne efekty typu „spill-over”¹². W przypadku Polski i województwa śląskiego BIZ odgrywają kluczową rolę zarówno w prywatyzacji jak i tworzeniu nowych przedsiębiorstw. Region skutecznie konkurencyjny to taki, w którym poziom ludzkiej wiedzy, rozumiany jako zdolność do szybkiego wychwytywania potrzeb

¹² Wojnicka, E. (1999), Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w procesie prywatyzacji gospodarki polskiej. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, s. 43.

i postępowania w sposób innowacyjny, tworzy strukturalną przewagę także dla lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych¹³.

W Polsce, województwo śląskie wraz z mazowieckim i wielkopolskim przewodzi w przyciąganiu inwestorów zagranicznych. W latach 90-tych¹⁴ województwo śląskie przyciągnęło ok. 10% (tj. ponad 12 mld PLN) całkowitego napływu inwestycji zagranicznych do Polski¹⁵. W latach 2003-2008 napływ ten wyniósł 29,2 mld PLN (tj. ok. 7 mld EUR) i stanowił już tylko 5,1% wartości BIZ jakie napłynęły do Polski w tym okresie (por. tab. 10).

Tabela 10. Napływ BIZ do województwa śląskiego oraz Kraju Żylińskiego w latach 2003-2008 (mln PLN, mln EUR)

Kategoria	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Razem	Dynamika roczna
Województwo śląskie [mln PLN]	6 662	8 369	4 045	4 326	4 021	1 818	29 241	-22,9%
Województwo śląskie [mln EUR]	1 515	1 846	1 005	1 111	1 063	517	7 056	-19,3%
Polska [mln PLN]	91 965	98 124	83 548	97 660	91 983	107 729	571 008	3,2%
Polska [mln EUR]	20 912	21 642	20 755	25 072	24 315	30 634	143 331	7,9%
Udział w BIZ WSL [%]	7,2%	8,5%	4,8%	4,4%	4,4%	1,7%	5,1%	-25,3%
Kraj Żyliński [mln EUR]	539	714	876	1 434	1 992	2 195	7 751	32,4%
Słowacja [mln EUR]	12 617	16 068	19 968	25 517	29 058	36 226	139 454	23,5%
Udział w BIZ KZ [%]	4,3%	4,4%	4,4%	5,6%	6,9%	6,1%	5,6%	7,2%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, Databaza regionalnej statystyki. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Atrakcyjność województwa śląskiego jako miejsca lokowania BIZ potwierdzają dane odnosząc się do liczby przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Pod tym względem na Śląsku zlokalizowane jest 9% podmiotów tego rodzaju w skali kraju. W latach 2003-2008 niekorzystną tendencją w województwie śląskim jest natomiast niskie tempo lokalizowania nowych firm z udziałem kapitału zagranicznego, tj. na poziomie 3,1% rocznie, które jest ponad 2-krotnie niższe niż w Polsce (6,5% rocznie) oraz około 3-krotnie niższe niż w województwie mazowieckim będącym liderem w pozyskiwaniu BIZ w Polsce.

Pod względem **atrakcyjności inwestycyjnej** - zgodnie z okresowym raportem Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową¹⁶ - województwo śląskie zajmuje pierwsze miejsce wśród pozostałych regionów kraju. Szczególnie silna jest pozycja województwa śląskiego - w relacji do innych regionów kraju - w takich kryteriach atrakcyjności inwestycyjnej jak:

- zasoby i koszty pracy (pierwsze miejsce),
- infrastruktura gospodarcza (pierwsze miejsce),
- infrastruktura społeczna (pierwsze miejsce),
- rynek zbytu (drugie miejsce),
- infrastruktura gospodarcza (drugie miejsce).

W ramach badania atrakcyjności inwestycyjnej województwa śląskiego dla działalności produkcyjnej słabiej oceniono takie kryteria atrakcyjności jak:

¹³ Markowski, T. (1996), Od konkurencji zasobów do konkurencji regionów [in:] Regionalne i lokalne uwarunkowania i czynniki restrukturyzacji gospodarki Polski. Wzrost konkurencyjności regionów. Friedrich Ebert Stiftung, Łódź, s. 7.

¹⁴ lata: 1990-2000

¹⁵ Drobniak, A. (2003), FDI in Upper Silesia - Experience and Lessons [in:] Restructuring Regional and Local Economics [ed.] G. Blazyca. Ashgate, London, s. 176.

¹⁶ Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski. Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk 2010.

- bezpieczeństwo powszechne (ostatnie, szesnaste miejsce wśród pozostałych województw),
- aktywność województwa wobec inwestorów (szóste miejsce wśród województw),
- dostępność transportowa (czwarte miejsce wśród województw).

Wysoką atrakcyjność inwestycyjną województwa śląskiego potwierdzają także pozycje w rankingu IBnGR jakie zajmują jego podregiony. W pierwszej piątce podregionów o najwyższej **atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności przemysłowej** znalazły się aż trzy spośród nich, tj.: podregion katowicki (1 miejsce), podregion rybnicki (2 miejsce), podregion bielski (5 miejsce).

Wysoka pozycja wskazanych podregionów wynika ich silnych stron związanych z:

- bardzo dużą liczbą wykwalifikowanych pracowników, absolwentów, a także bezrobotnych,
- dużą powierzchnią wolnych terenów w KSSE oraz dużą aktywnością inwestorów zlokalizowanych w tej strefie,
- skalą dużego węzła transportowego połączoną z wysoką gęstością infrastruktury drogowej, ponadprzeciętną dostępnością do granicy zachodniej, a także dobrze rozwiniętym sektorem transportu i logistyki,
- dużą liczbą firm z udziałem kapitału zagranicznego,
- wysoką wydajnością pracy w przemyśle,
- niskim udziałem obszarów chronionych.

Jako słabe strony, pogarszające atrakcyjność inwestycyjną dla wskazanych podregionów autorzy Raportu podają:

- wysoki poziom wynagrodzeń w powiązaniu z ponadprzeciętnymi kosztami pracy,
- wysoki poziom przestępczości w powiązaniu z niską ich wykrywalnością,

W przypadku podregionów województwa śląskiego, nieco słabsza jest natomiast ich pozycja ze względu na **atrakcyjność inwestycyjną dla działalności usługowej**. Wskazane trzy subregiony pod względem badanego aspektu zajęły następujące miejsca: podregion katowicki (3 miejsce), podregion bielski (9 miejsce), podregion rybnicki (11 miejsce). Jeszcze niżej została oceniona pozycja podregionów województwa śląskiego z punktu widzenia ich atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności zaawansowanej technologicznie. Podregion katowicki zajął 7 miejsce, zaś podregion bielski 11 miejsce. Słaba pozycja subregionów dla badanego aspektu - zdaniem autorów Raportu - jest wynikiem: wysokiego poziomu emisji zanieczyszczeń (tj. ścieków, pyłów i gazów) w połączeniu z niskim odsetkiem terenów chronionych. wysokiego poziomu przestępczości.

Wskazane słabe strony województwa śląskiego z punktu widzenia atrakcyjności inwestycyjnej są szczególnie niekorzystne dla lokalizowania inwestycji z branży wysokich technologii takich jak: ITO (Information Technology Outsourcing), R&D (Research & Development), a także branż usług nowoczesnych tj.: BPO (Business Process Outsourcing), SSC (Shared Service Center).

W przypadku **Kraju Żylińskiego** napływ inwestycji zagranicznych należy także uznać za znaczący w relacji do innych regionów Słowacji. W latach 2003-2008 do Kraju Żylińskiego napłynęło ok. 7,8 mld EUR bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W konsekwencji była to wartość większa niż suma bezpośrednich inwestycji zagranicznych zlokalizowanych w tym okresie w województwie śląskim (ok. 7,1 mld EUR). Badane regiony różnią się istotnie pod względem dynamiki przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W przypadku Kraju Żylińskiego roczne tempo dynamiki przyciągania inwestycji zagranicznych wynosiło ponad 32%. Natomiast w przypadku województwa śląskiego tempo to posiadało charakter negatywny i wyniosło ok.: - 23% (por. tabela 10).

Napływ kapitału zagranicznego do województwa śląskiego był w dużej mierze determinowany ustanowieniem Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (KSSE) w 1996. KSSE jest strefą rozproszoną co oznacza jej podział na cztery pod-strefy: Gliwicka, Sosnowiecko-Dąbrowska, Tyska i Jastrzębsko-Zorska. W ramach poszczególnych części KSSE obejmuje także tereny w Częstochowie, Bielsku-Białej. Ogółem KSSE zajmuje 1544 ha, w ponad 35 lokalizacjach województwa śląskiego.

KSSE postrzegana jest jako lider wśród polskich specjalnych stref ekonomicznych. Dotychczas pozyskała około 170 podmiotów gospodarczych. Firmy te zainwestowały łącznie ponad 3,5 mld EUR oraz utworzyły około 37 000 nowych miejsc pracy. Największe inwestycje w KSSE to: fabryka samochodów OPEL koncernu General Motors, inwestycja włoska Fiat-GM Powertrain Polska, inwestycja japońska Isuzu Motors, inwestycja amerykańska Delphi Automotive Systems (komponentów dla przemysłu samochodowego), inwestycja hiszpańska firmy Roca (ceramika sanitarna), inwestycja amerykańska (ponad 150 mln EUR) - huta szkła typu "float" Guardian, inwestycja japońska - firma NGK Ceramics (ponad 300 mln EUR, produkcja filtrów ceramicznych wykorzystywanych w przemyśle samochodowym).

Obok firm z branży motoryzacyjnej, największy udział w inwestycjach KSSE mają firmy z branży metalowej, budowlanej, maszynowej oraz elektronicznej. Katowicka SSE to nie tylko miejsce, w którym ulokowały swoje przedsięwzięcia duże koncerny międzynarodowe, ale także firmy krajowe.

Poza wyżej wymienionymi do głównych inwestorów zagranicznych województwa śląskiego zalicza się: Nationale Nederlanden Group (bankowość i ubezpieczenia), South African Breweries (browary), PepsiCo and Heineken (żywność i napoje), Alpha (opakowania), OBI and Metro AG (handel detaliczny i hurtowy), Statoil and BP (stacje benzynowe), Saint Gobain (produkcja szkła), ABB (przemysł elektryczny), Alstom (transport), ProLogis (logistyka), Accelor Mital (hutnictwo).

W przypadku Słowacji działania w zakresie przyciągania inwestorów zagranicznych posiadają odmienny charakter w relacji między innymi do instrumentu specjalnych stref ekonomicznych zastosowanych w Polsce. Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej odbywa się poprzez bezpośrednią pomoc finansową udzielaną przez Ministerstwo Gospodarki Republiki Słowackiej (MG RS) w postaci:

- dotacji dla gmin na finansowanie infrastruktury komunalnej związana z rozwojem konkretnych stref przemysłowych,
- ulgi z podatku od przychodów skierowanego do konkretnego inwestora,
- dotacji na nowotworzone przez inwestora miejsca pracy,
- dotacji na zakup majątku trwałego oraz majątku obrotowego (*nehmotneho*),
- sprzedaży bądź udostępnienia majątku trwałego (np. ziemia), a także sprzedaż majątku trwałego za niższą cenę.

Instytucją pośredniczącą w kontaktach z inwestorami oraz gminami w imieniu MG RS jest SARIO (*Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu*). Istotnymi czynnikami podnoszącymi atrakcyjność inwestycyjną Słowacji są także: jednolity system opodatkowania (jedna stawka podatkowa 19%) oraz zerowy podatek od dywidend, funkcjonowanie w strefie EURO,

W przypadku Kraju Żylińskiego w ramach tego rodzaju pomocy państwa zlokalizowano szereg inwestorów zagranicznych z następujących branż:

- **motoryzacyjnej**, tj.: np.: KIA MOTORS SLOVAKIA¹⁷ (Żylinia), PYEONG HWA AUTOMOTIVE (Żylinia), Hyundai HYSKO (Żylinia), ARVIN MERITOR (Kysucké Nové

¹⁷ Przy lokalizacji fabryki KIA pomoc ze strony Rządu Słowackiego obejmował: bezpośrednia pomoc publiczne (pobitka) w wysokości ok. 170 mln EUR, tj. ok. 15 % wartości inwestycji, ukończenie budowy autostrady D1,

- Mesto), Miba Sinter (Dolný Kubín), Johnson Controls International (Námestovo), Volkswagen (Martin);
- **maszynowej**, np.: DHOLLANDIA (Bytča), SVETOM METAL FACTORY (Bytča), Kendrion-Ferrex (Čadca), INA Kysuce (Kysucké Nové Mesto), Liptovské strojárne plus (Liptovský Mikuláš), Bliss - Bret (Liptovský Mikuláš), UTILUX (Dolný Kubín), EBECO (Tvrdošín), Viena International (Martin), GGB Slovakia (Martin), MAR SK (Martin), MONEDA (Turčianske Teplice);
 - **elektrotechniczej**, np.: Panasonic Electronic Devices (Tvrdošín), XPS SLOVAKI (Tvrdošín), ELKOND HHK (Tvrdošín), HYDAC ELECTRONIC (Tvrdošín), ALADIN LUX (Žylina), TECWINGS SLOVAKIA (Liptovský Mikuláš), PUNCH TECHNICS (Liptovský Mikuláš), CRT-elektronik (Liptovský Mikuláš);
 - **celulozowo-papierniczej**, np.: Metsä Tissue (Žylina), MONDI Business Paper SCP (Ružomberok), Mondi Packaging (Ružomberok);
 - **drzewnej i meblowej**, np.: Swedwood Slovakia (Liptovský Mikuláš), RETTENMEIER TATRA TIMBER (Liptovský Mikuláš), SLOVLEPEX (Dolný Kubín), Aldima (Turčianske Teplice);
 - **tekstylnej, skórzanej i obuwniczej**, np.: BEL AMI Slovensko (Čadca), DEN (Čadca), Vatter Slovakia (Čadca), ENRICO (Ružomberok), TATRA LEDER (Liptovský Mikuláš), SlovTan (Liptovský Mikuláš), ECCO Slovakia (Martin);
 - **technologii informacyjno-komunikacyjnych**, np.: SIEMENS Program and System Engineering (Žylina),
 - **spożywczej**, np.: POPPER Brewery (Bytča), GELIMA (Liptovský Mikuláš), LIPTOVSKÁ MLIEKÁREŇ (Liptovský Mikuláš), Slovenské pramene a žriedla (Turčianske Teplice).

Zgodnie ze słowacką ustawą o pomocy inwestycyjnej obowiązującej od 2008 roku¹⁸ pomoc państwa w zakresie przyciągania inwestorów zagranicznych jest obecnie kierowana głównie na projekty: inwestycyjne, związane z rozszerzeniem zakresu produkcji przemysłowej, centra technologiczne, centra usług strategicznych, kompleksowe centra usług turystycznych. Dostęp do tego rodzaju pomocy jest definiowany warunkami określonymi w ustawie, które uwzględniają między innymi: typ i zakres projektu, poziom bezrobocia w regionie z preferowaniem działalności zaawansowanych technologicznie oraz cechujących się wyższą wartością dodaną.

5. Wydatki na B+R

Kształtowanie się w warunkach polskich województw wydatków związanych z działalnością badawczo-rozwojową wiąże się z wysokim poziomem ich polaryzacji przestrzennej (por. tabela 11). W wydatki tego rodzaju kumulują się w trzech województwach, tj. mazowieckim, małopolskim oraz wielkopolskim stanowiąc ok. 2/3 (63%) wszystkich środków finansowych przeznaczonych na działalność B+R w Polsce.

Tabela 11. Wydatki na B+R w polskich województwach (mln PLN)

Województwa	Wydatki	Polska = 100	Wydatki	Polska = 100	Wzrost wydatków 2008-2000	Roczne tempo 2000-2008
	2000		2008			
Dolnośląskie	313,0	7%	457,4	6%	6,6%	4,9%
Kujawsko-pomorskie	124,3	3%	129,4	2%	2,2%	0,5%

(koszt ok. 700 mln EUR, modernizacja lotniska w Żylinie, budowę mieszkań dla osób zarządzających przedsiębiorstwem.

¹⁸ Ustawa o pomocy inwestycyjnej nr 1621/2007-1000.

Lubelskie	147,9	3%	239,9	3%	8,0%	6,2%
Lubuskie	38,0	1%	28,2	0%	-2,0%	-3,6%
Łódzkie	290,9	6%	424,7	6%	6,6%	4,8%
Małopolskie	437,4	9%	895,3	12%	11,2%	9,4%
Mazowieckie	2 163,8	45%	3 322,1	43%	7,3%	5,5%
Opolskie	42,3	1%	40,4	1%	1,1%	-0,6%
Podkarpackie	122,9	3%	177,4	2%	6,4%	4,7%
Podlaskie	36,3	1%	74,7	1%	11,3%	9,4%
Pomorskie	204,9	4%	398,2	5%	10,5%	8,7%
Śląskie	389,6	8%	609,2	8%	7,5%	5,7%
Świętokrzyskie	21,2	0%	92,2	1%	22,1%	20,1%
Warmińsko-mazurskie	56,9	1%	80,6	1%	6,2%	4,4%
Wielkopolskie	337,3	7%	611,5	8%	9,5%	7,7%
Zachodniopomorskie	69,3	1%	125,2	2%	9,5%	7,7%
Polska	4 796,1	100%	9 714,2	100%	11,0%	9,2%

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS

Wydatki na ten cel realizowane w województwie śląskim są co prawda zbliżone do wydatków realizowanych w województwie wielkopolskim, niemniej w przeliczeniu na 1-go mieszkańca wynoszą zaledwie 160 zł/osobę. Jest to wartość niska względem średniej dla Polski równej: 202 zł/osobę, a także w porównaniu do województwa wielkopolskiego (180 zł/osobę), pomorskiego (180 zł/osobę), mazowieckiego (640 zł/osobę), czy małopolskiego (274 zł/osobę). Wskazuje to na ciągle istniejący niedorozwój sektora B+R w relacji do skali gospodarczej i społecznej województwa śląskiego, które nadal pozostaje poza „czołówką” polskich regionów o rozwiniętej działalności B+R.

Podobne tendencje w zakresie polaryzacji przestrzennej wydatków na B+R występują także wśród **regionów Słowacji** (por. tabela 12). W okresie 2000-2008 można nawet mówić o rosnącej skali tego zjawiska, czego przykładem jest region bratysławski, którego udział w wydatkach na B+R wzrósł z 45,1% do 55,3%. W tym samym okresie wydatki na działalność badawczo-rozwojową zwiększyły się - w ujęciu całej Słowacji - o 54%. W 2008 roku region ten wraz z Krajem Trenčiansky'm skupiał ponad 72% wszystkich wydatków ponoszonych na działalność B+R na Słowacji.

Sytuacja Kraju Žyliński w zarysowanym kontekście przedstawia się szczególnie niekorzystnie. Region ten zmniejszył udział w wartości wydatków na B+R z 13,7% w 2000 roku do 7,5% w 2008 roku (spadek o 15%, przy negatywnej dynamice na poziomie: -2,1%).

Tabela 12. Wydatki na B+R w regionach słowackich (mln EUR)

Regiony	Wydatki	Słowacja = 100	Wydatki	Słowacja = 100	Wzrost wydatków 2008-2000	Roczne tempo 2000-2008
	2000		2008			
Bratislavský kraj	76,4	45,1%	143,9	55,3%	188%	8,2%
Trnavský kraj	17,2	10,2%	12,9	5,0%	75%	-3,5%
Trenčiansky kraj	22,8	13,4%	44,2	17,0%	194%	8,6%
Nitriansky kraj	13,6	8,0%	19,0	7,3%	140%	4,3%
Žilinský kraj	23,2	13,7%	19,6	7,5%	85%	-2,1%
Banskobystrický kraj	10,2	6,0%	13,6	5,2%	133%	3,6%
Prešovský kraj	6,0	3,5%	7,0	2,7%	117%	2,0%
Słowacja	169,4	100,0%	260,3	100,0%	154%	5,5%

Źródło: obliczenia na podstawie: Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Porównując wielkość wydatków na B+R w województwie śląskim i Kraju Żylińskim w przeliczeniu na mieszkańca należy zwrócić uwagę, iż w tym pierwszym z regionów wielkość tego rodzaju wydatków w przeliczeniu na 1-go mieszkańca w latach 2000-2008 wzrosła z 20 do 37 EUR/mieszkańca. W tym samym okresie wielkość wydatków na B+R w Kraju Żylińskim spadła z 33 do 28 EUR/mieszkańca.

6. Podmioty gospodarcze

Potencjał gospodarczy województwa śląskiego mierzony liczbą podmiotów gospodarczych począwszy od 1995 do 2009 roku notuje stały wzrost. Dynamika zmian wynosi średnio w badanym okresie 2,8% rocznie. Jednak wartość ta jest mniejsza niż dynamika tego rodzaju liczona dla podmiotów gospodarczych w Polsce (4,2%). Sytuacja ta powoduje, iż region śląski stopniowo traci rangę pod względem potencjału gospodarczego - mierzonego liczbą podmiotów gospodarczych (z 13,9% do 11,5%)¹⁹ w relacji do innych województw w kraju. Tą niekorzystną tendencję potwierdza także wskaźnik odnoszący się do liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika w województwie śląskim w roku 1995 wynosiła 60 podmiotów/1000 mieszkańców i była wyższa niż przeciętna jego wartość dla Polski (55 podmiotów gospodarczych /1000 mieszkańców). W 2009 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła w województwie śląskim do 93 na 1000 mieszkańców, niemniej w Polsce wielkość analizowanego wskaźnika wyniosła 98 podmiotów na 1000 mieszkańców. (por. tabela 13).

Tabela 13. Podmioty gospodarcze w województwie śląskim i Polsce oraz w Kraju Żylińskim i na Słowacji

Kategoria	1995	2000	2001	2005	2008	2009	2010	Wzrost	Tempo
Liczba podmiotów gospodarczych WSL	292 957	385 411	403 004	426 266	428 920	430 578	-	147,0%	2,8%
Liczba podmiotów gospodarczych PL	2 112 704	3 185 040	3 325 539	3 615 621	3 757 093	3 742 673	-	177,2%	4,2%
Udział WSL / PL	13,9%	12,1%	12,1%	11,8%	11,4%	11,5%	-	83,0%	-1,3%
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w WSL	60	81	85	91	92	93	-	-	-
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w PL	55	83	87	95	99	98	-	-	-
Liczba podmiotów gospodarczych KZ	-	-	50 398	66 088	77 047	77 134	78 332	155%	5,0%
Liczba podmiotów gospodarczych SK	-	-	396 578	493 871	588 181	593 219	607 397	153%	4,9%
Udział KZ / SK	-	-	12,7%	13,4%	13,1%	13,0%	12,9%	101%	-
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w KZ	-	-	73	95	111	111	-	152%	-
Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w SK	-	-	74	92	109	109	-	148%	-

Źródło: obliczenia na podstawie: Banku Danych Lokalnych GUS, Databáza regionalnej štatistiky. Štatistický úrad Slovenskej republiky

Uwaga: Podmioty gospodarcze w przypadku Słowacji oraz Kraju Żylińskiego obejmują sumę liczby osoby fizyczne oraz osób prawnych.

Ujęty w ten sam sposób potencjał gospodarczy Kraju Żylińskiego w latach 2001-2010, podobnie jak w przypadku województwa śląskiego uległ wzmocnieniu. Liczba podmiotów gospodarczych²⁰ rosła jednak szybciej osiągając średnie tempo wzrostu na poziomie 5,0%, podczas gdy na Słowacji tempo to wyniosło 4,9%. Korzystniej w relacji do województwa śląskiego prezentują się także wnioski wynikające z analizy wskaźnika liczby podmiotów

¹⁹ Udział liczby podmiotów gospodarczych w województwie śląskim w relacji do liczby podmiotów gospodarczych w Polsce.

²⁰ Ujęta jako suma liczby podmiotów prawnych oraz osób fizycznych

gospodarczych na 1000 mieszkańców. Jeszcze w 2001 roku wskaźnik ten liczony dla Kraju Żylińskiego oraz dla całej Słowacji wynosił odpowiednio: 73 podmioty / 1000 mieszkańców oraz 74 podmioty na 1000 mieszkańców²¹ - czyli znacznie mniej niż w przypadku Polski. W 2009 roku liczba podmiotów gospodarczych w Kraju Żylińskim i na Słowacji znacząco wzrosła w relacji to tego typu wskaźnika w województwie śląskim i Polsce kształtując się na poziomie: 111 podmiotów / 1000 mieszkańców w Kraju Żylińskim oraz 109 podmiotów / 1000 mieszkańców w Republice Słowacji.

7. Środowisko biznesowe

Rozwój usług specjalistycznych dla biznesu świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu w regionie to obecnie jeden z istotniejszych miękkich czynników rozwoju gospodarczego. Poziom oferty świadczonych usług specjalistycznych ma istotne znaczenie z punktu widzenia przyciągania do regionu inwestorów zewnętrznych, a także rozwoju firm już działających. Instytucje otoczenia biznesu tworzą warunki podnoszące efektywność działalności przedsiębiorstw oraz generują synergiczne wzmocnienie na etapie inicjowania i komercjalizacji innowacji (tj. opracowanie i wdrożenie nowych, bądź ulepszonych produktów lub procesów) w sensie naukowo-badawczym, technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym (komercyjnym). Przyjmuje się, iż współcześnie usługi specjalistyczne dla biznesu stanowią jedną z najbardziej ekspansywnych części sfery usługowej²². Wskaźnikiem wzrostu tego rodzaju usług w nowoczesnej gospodarce jest dynamika zatrudnienia i wzrost udziału w tworzeniu dochodu. Wzrostu znaczenia tego rodzaju usług upatruje się głównie w postępującej złożoności i konkurencyjności współczesnej gospodarki.

Rozwój usług specjalistycznych dla biznesu w **województwie śląskim**, poza klasycznymi instytucjami finansowymi, ubezpieczeniowymi, obsługą nieruchomości, wiąże się także z organizacjami inicjującymi i sterującymi rozwojem lokalnym i regionalnym jak: samorząd terytorialny, agencje, fundacje i stowarzyszenia działające na rzecz rozwoju; organizacje samorządu gospodarczego; szkoły wyższe. W województwie śląskim w 2005 roku działało 15 izb przemysłowo-handlowych, w tym Izba Rzemieślnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości zrzeszająca ponad 10 tys. przedsiębiorców²³. Obecnie istnieje 27 agencji rozwoju lokalnego i regionalnego, 12 ośrodków wpierania przedsiębiorczości, ośrodki doradcze, ośrodki informacji gospodarczej. Ich oferta usługowa ukierunkowana jest na szkolenia, konsultacje, dostarczanie informacji skierowanej do osób prowadzących działalność gospodarczą. Aktywnych jest 14 instytucji finansowych, takich jak Fundusze Pożyczkowo-Poręczeniowe i Fundusze Ventrue Capital. Dodatkowo w województwie śląskim funkcjonuje około kilkunastu inicjatyw związanych z parkami przemysłowymi i technologicznymi, tj.:

- Park Technologiczny Przemysłu Lotniczego,
- Bytomski Park Przemysłowy,
- Częstochowski Park Przemysłowy,
- Górnośląski Park Przemysłowy,
- Jaworznicki Park Przemysłowy,
- Park Przemysłowy „Cross Point”,

²¹ W tym roku liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w województwie śląskim oraz Polsce wyniosła odpowiednio: 85 oraz 87.

²² Oleksiuk, A., (2009), Konkurencyjność regionów a parki technologiczne i klastry przemysłowe. BRANTA, Warszawa, S. 14.

²³ Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2003-2012. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice. 2003.

- Park Naukowo-Technologiczny "Euro Centrum",
- Park Przemysłowy Ziemi Pszczyńskiej,
- Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości Sp. z o.o.,
- Park Przemysłowo-Technologiczny EkoPark,
- Sosnowiecki Park Naukowo-Technologiczny,
- Park Biznesowo-Przemysłowy „Synergy Park”,
- Śląski Park Przemysłowy,
- Żorski Park Przemysłowy.

Co istotne, w dużej części parki utworzono na obszarach i w obiektach opuszczonych przez tradycyjny przemysł. Ich oferta może stanowić atrakcyjną alternatywę lokalizacyjną dla firm rodzimych, w tym małych i średnich w relacji do oferty przygotowanej przez specjalne strefy ekonomiczne. Rozwój tego rodzaju instytucji w województwie śląskim w latach 2000-nych należy uznać za znaczący.

Z punktu widzenia inicjowania współpracy transgranicznej w wymiarze gospodarczym należy zwrócić uwagę na dobrze rozwinięty sektor instytucji otoczenia biznesu, który występuje w subregionie południowym województwa śląskiego, w szczególności w jego mieście rdzeniowym tj. Bielsku - Białej. Do instytucji wspierających gospodarkę tego subregionu należy zaliczyć:

- Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.,
- Beskidzki Fundusz Poręczeń Kredytowych,
- Inicjatywę Mikro,
- Beskidzką Izbę Rzemiosła i Przedsiębiorczości,
- Beskidzką Radę Federacji Stowarzyszeń Naukowo - Technicznych NOT,
- Cech Rzemiosł Metalowych i Małej Przedsiębiorczości,
- Cech Rzemiosł Odzieżowych i Włókienniczych,
- Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości,
- Cech Rzemiosł Spożywczych i Małej Przedsiębiorczości,
- Regionalną Izbę Handlu i Przemysłu,
- Stowarzyszenie Beskidzkie Centrum Przedsiębiorczości (wraz z Ośrodkiem Wspierania Przedsiębiorczości, Fundacją Rozwoju Przedsiębiorczości, Inkubatorem Przedsiębiorczości),
- Park Przemysłowo-Technologiczny,
- Beskidzki Inkubator Technologiczny (wraz z Beskidzkim Centrum Innowacji i Transferu Technologii),
- Zamek Cieszyn.

Istotnym segmentem instytucji otoczenia biznesu, z punktu widzenia lokalizowania i rozwoju nowych działalności gospodarczych w **Kraju Żylińskim** są parki przemysłowe. Zgodnie z danymi SARIO w omawianym regionie funkcjonuje 11 instytucji tego rodzaju, tj.:²⁴

- Industrial Park Bytča,
- Industrial Park Martin,
- Industrial Park KIA Teplička nad Váhom,
- Industrial Park Strečno Strečno,
- Industrial Park Oravská Jasenica,
- Industrial Park Varín Varín,
- CTP Industrial Park Dolný Hričov,
- Industrial Park Horný Hričov,

²⁴ Zilinsky Kraj. SIRO

- Industrial Park CTPark Martin,
- Industrial Park Gbeľany Gbeľany,
- Punch Námetovo Námetovo.

Większość z parków przemysłowych zlokalizowana jest poza głównymi ośrodkami miejskimi regionu i oferuje lokalizację *typu green field* z dostępem do podstawowej infrastruktury. W ramach środowiska instytucji otoczenia biznesu w Kraju Żylińskim funkcjonują także: Agencja Rozwoju Kraju Żylińskiego (Rozvojová agentúra ŽSK)²⁵, Słowacka Izba Handlowa i Przemysłowa - Żylińska Izba Regionalna (Slovenská obchodná a priemyselná komora ŽRK)²⁶. W strukturze tej ostatniej instytucji funkcjonuje także wydział dotyczący słowacko - polskiego handlu (tzw. Słowacko-Polska Izba Handlowa - Slovensko-poľská obchodná komora). Ponadto w Żylinie zlokalizowany jest także: Park Naukowo-Technologiczny Żylina (Vedecko – technologický park Žilina)²⁷ oraz oddział SARIO tj. Słowackiej Agencji na rzecz Rozwoju Inwestycji i Handlu²⁸.

8. Rozwój i współpraca w zakresie gospodarki - strategię, programy, projekty, uwarunkowania i instytucje

PLANOWANIE ROZWOJU I WSPÓLPRACY

Na poziomie strategicznym planowania rozwój **województwa śląskiego** zagadnienia gospodarki są określone w **Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego**²⁹ w ramach priorytetu odnoszącego się do województwa śląskiego jako regionu o nowoczesnej gospodarce, który kreuje i skutecznie absorbuje technologie między innymi poprzez:

- *rozwinęta infrastrukturę nowej gospodarki;*
- *poprawę warunków inwestycyjnych;*
- *finansowe i organizacyjne wsparcie biznesu;*
- *innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę regionu.*

Zagadnienia innowacyjności gospodarki regionu definiowane są także w dokumencie **Regionalnej Strategii Innowacji**³⁰, którego zapisy zwracają uwagę na konieczność zwiększenia udziału w strukturze gospodarczej regionu małych i średnich firm innowacyjnych, lepszego wykorzystania potencjału badawczo-rozwojowego, stymulowaniu postaw kreatywnych. Działania związane z poprawą atrakcyjności inwestycyjnej regionu określa natomiast **Strategia komunikacji marketingowej**³¹.

Dotychczasowe badania diagnostyczne w dziedzinie gospodarki obejmują analizy wojewódzkiego Urzędu Pracy w Katowicach oraz badania Głównego Urzędu Statystycznego na temat sytuacji społeczno-gospodarczej województwa.

W Kraju Żylińskiego zagadnienia związane rozwojem gospodarki definiuje **Program rozwoju gospodarczego i społecznego Samorządowego Kraju Żylińskiego**³². Zapisy Programu, w szczególności priorytet II Gospodarka Wiedzy wskazują na konieczność:

- *zwiększenia informatyzacji regionu,*

²⁵ www.razsk.sk

²⁶ www.interbiznis.sk a także <http://za.sopk.sk/>

²⁷ www.vtpzilina.sk

²⁸ SARIO – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu, www.sario.sk

²⁹ Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego - Śląskie 2020. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Katowice 2010.

³⁰ Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego na lata 2003-2013. Urząd Marszałkowski w Katowicach, 2003.

³¹ Strategia Komunikacji Marketingowej. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Katowice 2009.

³² Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského Samosprávneho Kraja pre roky 2007 - 2013. Žilina 2007.

- uzyskania wyższej konkurencyjności przedsiębiorstw i usług za pomocą innowacji,
- poprawa jakości badań wraz ze zwiększeniem stopnia ich wykorzystania w praktyce.

W zakresie diagnozowania poziomu rozwoju gospodarczego występuje zainteresowanie instytucji publicznych badaniami dotyczącymi:

- poziomu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie (WSL³³),
- analizami związanymi z wielkością importu i eksportu regionu (WSL),
- badaniami na temat śląskich przedsiębiorców, którzy zainwestowali w Kraju Żylińskim, a także przedsiębiorców słowackich z tego regionu, którzy zainwestowali w województwie śląskim (WSL),
- określeniem potrzeb małych i średnich przedsiębiorstw z punktu widzenia ich współpracy transgranicznej (KZ³⁴).

DZIAŁANIA I PROJEKTY

Do działań i projektów związanych z rozwojem gospodarczym, które posiadają potencjał współpracy transgranicznej można zaliczyć:

- promocję atrakcyjności inwestycyjnej regionów,
- działania związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (geotermia),
- Europejski Kongres Gospodarczy w Katowicach,
- Europejski Kongres Małej i Średniej Przedsiębiorczości,
- Ekonomiczne Forum Słowacko-Polsko-Czeskie (organizowane przez izby przemysłowo handlowe),
- cykliczna konferencja pn.: Innowacyjny rozwój regionów (w przyszłości),
- internetowy portal o innowacjach i współpracy gospodarczej obu regionów www.interbiznes.sk,
- wsparcie procesu tworzenia klastrow (w przyszłości),
- stworzenie katalogu Inwestycyjnych Atutów Regionów (w przyszłości),
- wsparcie inicjatyw przedsiębiorczych podejmowanych przez osoby młode³⁵,
- podejmowanie działań wspierających wymianę i kooperację gospodarczą pomiędzy przedsiębiorstwami z województwa śląskiego i Kraju Żylińskiego (w przyszłości).

Do działań i projektów w zakresie gospodarki obu regionów można zaliczyć także przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym realizowane w ramach osi priorytetowej 2, tj.: „Rozwój społeczno-gospodarczy”, tematu 3: Projekty sieciowe Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska-Republika Słowacka³⁶. Są to między innymi takie przykładowe przedsięwzięcia realizowane w subregionie południowym województwa śląskiego jak:

- projekt pn.: **Sieci przedsiębiorczości bez granic** - realizowany przez Regionalną Izbę Handlu i Przemysłu w Bielsku - Białej i Słowacko - Polską Izbę Handlową w Żylinie w okresie od sierpnia 2009 do stycznia 2011. Projekt współfinansowany z EFRR miał na celu rozwój gospodarczy pogranicza polsko-słowackiego dzięki utworzeniu oraz wsparciu

³³ WSL - województwo śląskie

³⁴ KZ - Kraj Żyliński

³⁵ Przykładowo, obecnie w ramach Uniwersytetu Żylińskiego prowadzony jest przedmiot pn.: „Powołanie przedsiębiorca” (Podolanie podnikatel) stworzy wspólnie z Naukowo-Technologicznym Parkiem Żylinia. Park prowadzi także konkurs „Masz pomysł” (Máš nápad) związany z pomysłami na prowadzenie firm. Podobnego typu inicjatywę pn.: „Stredoškolský zámer” skierowaną do uczniów szkół średnich prowadzi Uniwersytet Żyliński

³⁶ Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska - Republika Słowacka 2007-2013. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

rozwoju sieci, której zadaniem było łączenia partnerów gospodarczych po stronie polskiej i słowackiej, głównie w zakresie przedsiębiorczości³⁷;

- projekt pn.: *Transgraniczna polsko-słowacka sieć innowacji i nowych technologii* - realizowany przez Słowackie Centrum Produktywności oraz Uniwersytet Techniczny w Żylinie, Środkowoeuropejski Instytut Technologiczny CEIT, Akademię Techniczną w Bielsku - Białej i Fundację Nowych Technologii. Projekt współfinansowany z EFRR, którego celem było utworzenie silnej, transgranicznej, innowacyjnej sieci o charakterze technologicznym dla wzajemnej wymiany doświadczeń, rozwoju kapitału ludzkiego, poszerzenia wiedzy, a także tworzenie wspólnych laboratoriów³⁸.

WARUNKI PRZYSZŁEGO ROZWOJU

Do istotnych warunków determinujących rozwój gospodarek obu regionów można zaliczyć: skutki światowego kryzysu finansowego, presję na obniżenie deficytu finansów publicznych, bariery prawno-administracyjne, zmiany struktury sektora energetycznego wynikające z pakietu klimatyczno-energetycznego, wstrzymanie prac nad stworzeniem drogowego połączenia pomiędzy regionami, istniejące kontakty transgraniczne pomiędzy instytucjami i przedsiębiorcami.

INSTYTUCJE

Do instytucji zajmujących się obecnie zagadnieniami rozwoju gospodarczego w przypadku Kraju Żylińskiego i Województwa Śląskiego zaliczono:

- Władze Samorządowe Województwa Śląskiego,
- Samorządowe Władze Kraju Żylińskiego,
- Regionalną Izbę Handlu i Przemysłu w Bielsku - Białej
- Słowacką Izbę Handlowo-Przemysłową wraz z Słowacko-Polską Izbę Handlową w Żylinie,
- szkoły wyższe,
- Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach,
- Park Naukowo-Technologiczny Żilina, parki naukowo-technologiczne, parki technologiczne,
- klastry technologiczne, np.: Z@ict³⁹,
- centra badawczo-rozwojowe np.: CEIT Żilina, SLCP Żylina
- Wojewódzki Urząd Pracy, powiatowe urzędy pracy w obu regionach,
- Konsulat Honorowego Republiki Słowackiej w Katowicach,
- podmioty gospodarcze nawiązujące lub intensyfikujące współpracę transgraniczną w obu regionach.

³⁷ Por. www.cci.kx.pl

³⁸ Por. www.slaskie.pl/zalaczniki/2011/01/25/1295949510.pdf

³⁹ http://www.siea.sk/databaza-technologickych-klastrov_1_2/